

É Romani Glinda

Den romska spegeln

Pris 47 kronor

nov – dec

Nr 6–2010

Nobelpristagaren i litteratur
Mario Vargas Llosa
besöker barnen i Rinkeby

Bob har ordet

Kära läsare. Åter har ett år passerat och ERG har lyckats med att komma ut med sina sex nummer, trots bristande resurser och allmän njugghet från myndigheternas sida, samma myndigheter som har skrivit på konventioner där de lovat stödja sina minoriteter media, trots att det kommit en ny minoritetslagstiftning som också understyrker vikten av minoriteternas synlighet i mediala sammanhang. Men vägen mellan vackras ord och den verklighet som ännu råder verkar vara oöverstiglig. Men märkligt nog finns vi fortfarande kvar.

Det har som vanligt varit ett händelserikt år när det gäller romska frågor. För första gången, tror jag mig våga säga, har den romska frågan hamnat på EU-nivå. För att det skulle bli en verklighet krävdes att den franske presidenten Sarkozy massutvisade romer ur landet på ett sätt som förde tankarna tillbaka till det som hände i Europa under trettio-talet. Jag kan bara hålla med Maria Leissner som vill skicka en stor bukett röda rosor till Sarkozy eftersom det var han som till slut fick upp den romska frågan där den hör hemma. Aldrig tidigare har media visat ett sådant intresse för den sociala misär romer lever i Europa idag på 2000-talet. Äntligen, måste man väl säga, har diskrimineringen och utanförskapet romer har levt med i århundraden avslöjats och äntligen är det någon som bryr sig, förutom de närmast sörjande och ett fåtal engagerade aktivister. Allt fler engagerar sig i frågan och många politiker lyfter den i Sverige.

Med detta sagt måste det ändå tilläggas att det är en lång väg kvar. Fördomar är svåra att bryta. Ta bara de uttalanden som kom från moderaterna i Malmö om att "sluta dalta med zigenarna". Ta även moderaterna allmänt ointresse i fråga på regeringsnivå. När Sarkozy utvisade romer som värst, vägrade Reinfeldt att kommentera situation, en situation som fick de flesta politiker med en human livssyn att gå i taket. Den svenske migra-

Bengt O Björklund, Fred Taikon, Rosario Ali Taikon, framför sitter Mirelle Gyllenbäck, Maja-Lena Taikon och Veronika Portik.

É Romani Glinda

Egnahemsvägen 58
141 37 Huddinge

Telefon:

+46 (0)8-779 40 31
+46 (0)70-712 39 91

E-mail: red@romaniglinda.se

Webadress: www.romaniglinda.se

Postgiro: 19 54 82-5

Ansvarig utgivare

och chefredaktör: Fred Taikon

Redaktion: Maja-Lena Taikon,
Rosario Ali Taikon
Bengt O Björklund
Mirelle Gyllenbäck
Veronika Portik

Tipsa oss

Vi tar gärna emot material till tidningen, samt tips om olika evenemang på samtliga romanédialekter, antingen via vanlig post eller via e-posten:
red@romaniglinda.se

tionsministern Tobias Billström ser inget problem med att utvisa romska EU-medborgare som tigger. I radion säger han att romerna missbrukar sin frihet, att de är oärliga, att vi har inte skapat den fria rörligheten i Europa för att människor ska dra från land till land och tigga. Hans säger det med avsmak i tonfallet. Som om någonting i luften har gjort honom äcklad.

När detta skrivs rinner tiden för

Innehåll:

Debatt	sid. 3
Resandeboplatser	sid. 4-5
Amnesty och kyrkan	sid. 6-7
RKC:s Kulturvecka	sid. 8-11
Festival i Uppsala	sid. 12
Ny bok	sid. 13
Kamp mot fattigdom	sid. 14-15
Nobel i Rinkeby	sid. 16-18
Nyheter	sid. 19
Nomadisk ekonomi	sid. 20-21
Om att utbilda romer	sid. 22-23
Bakro	sid. 23
Kristallnatten	sid. 24
Dikt	sid. 25
Kulturkväll i Malmö	sid. 26
Notiser	sid. 27
Tema romer	sid. 28-29
Notiser	sid. 30
God jul!	sid. 31

Bilden på framsidan är tagen under Mario Vargas Llosas besök i biblioteket i Rinkeby av Rosario Taikon Ali.

Vår bidragsgivare Statens Kulturråd

Tryck: Carlshamns tryckeri

ISSN 1651-3258

remissvaren kring Delegationen för romska frågor slutrapport ut. Emma Sterky på Regeringskansliet berättar att det är många som engagerat sig i remisskrivandet, bland andra är det många romer som svarat och kommit med synpunkter och förslag. Sedan är det dags för Integrationsminister Erik Ullenhag och hans medhjälpare att skriva ihop en proposition.

Bob

Hur får man använda sig av den romska flaggan?

En diskussion har blossat upp bland romer i Europa som handlar om hur man får använda sig av den romska flaggan. Får man göra vad man vill med de romska färgerna, med hjulet och de gröna och blå fälten? En organisation har gjort om hjulet i flaggan till en knuten näve. En romsk kvinnoorganisation har använt sig av hjulet till att göra symbolen för kvinnan framför snedställda gröna och blå fält. Abdula Gjuner, ordförande för IRU:s parlament, rasar. Han vill inte att kvinnoorganisationer eller andra ska ändra på flaggan. ”Ni måste veta hur vår flagga kom till och vad vad symbolerna betyder”, skriver han i ett brev som nått olika romska organisationer och romsk media i Europa. Han tycker användandet av flaggan i andra syften än det tänkta är dumheter.

Vad tycker ni läsare? Vad är tillåtet? Vi har gjort lite rundringningar och frågat folk som arbetar med flaggor, men tyvärr inte fått något klart svar. När det gäller flaggregler är de tydliga. Ett lands flagga får bara användas inom vissa ramar. Den får till exempel inte hissas hur som helst och man får inte göra ändringar på den. Men om man gör en ny flagga med samma färger blir det något annat, även om man använder sig av samma symboler. Det är till exempel tillåtet att använda flaggan eller delar av flaggan som t-shirt eller keps. Det är inte heller förbjudet att använda sig av en flaggas färger i olika varianter, eller skriva en text bredvid eller ovanför originalflaggan, men man kan inte med utgångspunkt i, låt oss säga den svenska flaggan, sätta en formel 1 bil framför för att göra reklam för en biltäv-

ling, om man inte gör om designen på flaggan. Men låt oss understryka, de regler för flaggor som finns är inte helt tydliga, utom när det gäller hissning, vilka dagar, hur man viker den och så vidare. När det gäller flaggsymboler, som till exempel det romska hjulet, är frågan om symbolen är skyddad på något sätt. Är det någon som har patent på det romska hjulet?

En annan fråga är: Kränker man den romska flaggan och den romska kulturen om man använder sig av flaggan i egna syften?

Till sist, hur fungerar flaggregler när det gäller trycksaker? Får man använda flaggan hur som helst i tryckt form. Bland många andra tidningar använder sig ERG av flaggan i sin logga. Är det rätt eller fel?

Om ni har synpunkter på detta, skriv något och skicka till redaktionen.

Har du tankar kring detta inslag eller om något helt annat, hör av dig till redaktionen så kan ditt bidrag hamna på denna sida.

Adressen är:
red@romaniglinda.se

Foto: Bo Hazell

Resandeboplatser i Västsverige ska med på kartan

Nu ska resandefolkets boplatser i Västsverige hamna på kartan. I slutet av oktober träffades representanter för de resande i Norge och Sverige, museifolk och andra i dalsländska Ed för att diskutera förutsättningarna för en dokumentation av de platser där resande haft bosättningar eller på annat sätt satt avtryck på den geografiska kartan.

Text: Bo Hazell

Projektet ska pågå i tre år och heter "Den skandinaviska resandekartan". Det leds av Bohusläns museum/Västarvet och Östfoldmuseene genom Halden historiske Samlinger. Museerna ska jobba tillsammans med resandefolkets organisationer i Västsverige: Resande Romers Riksorganisation och Kulturgruppen för resandefolket i Göteborg, och med föreningar på motsvarande sida i Norge Taternes Landsforening (TL), Landsorganisasjonen for Romanifolket (LOR) och Romanifolkets Kystkultur.

Den senare föreningens medlemmar är ättlingar till sjöresande som färdats längs kusterna på den norska och troligen också på den svenska sidan. Deltagarna i projektet ska leta rätt på gamla boplatser, lägerplatser och resrutter som de resandes familjer i denna del av Norge och Sverige använde förr i tiden.

Varje plats där resande bott eller övernattat bär på ett stycke historia, som ska dokumenteras innan den faller i glömska och för evigt går förlorad.

I både Norge och Sverige har det

alltid varit kungarnas och överklassens historia som har skrivits. De fattiga bönderna och de utan makt i samhället har inte blivit omskrivna i historieböckerna. Först på senare år har historikerna insett att det även är viktigt att skriva om "folkets" historia. Men då har detta endast gällt majoritetsbefolkningen. Tanken med projektet "Den skandinaviska resandekartan" är att för första gången lyfta fram resandefolkets historia. Skyltar ska sättas upp, man ska ta bilder och skriva ner allt av intresse. I vissa fall ska man kanske också göra arkeologiska utgrävningar som de i Snarsmon. Materialet publiceras sedan i en webbportal och görs tillgängligt på Internet.

En styrgrupp har bildats för att fortsätta arbetet med projektet. I den sitter en representant för de museerna och en för var och en av de resandes organisatio-

ner som verkar i de berörda delarna av Norge och Sverige som projektet gäller.

Avsikten med projektet är att ge en så fullständig bild av resandekulturens alla sidor som möjligt och att tydligt visa samspelet mellan resande och majoritetsbefolkning. I dag syns ingenting av att det bott resande på dessa platser, att de övernattat eller utövat sina sysslor där. Men genom att studera kartor, folkminnessamlingar, ortnamnsarkiv, tidningsarkiv och prata med lokalbefolkningen hoppas man få fram intressanta fakta och var exakt platserna ligger. Och där det är möjligt även försöka få kontakt med ättlingar till de resande som bott på platserna och därmed få tillgång till ännu mer värdefull historik.

Ett av delprojekten är att forska om sjöresandes boplatser och rutten som ju gick till havs och längs fjordar och havsvikar. Sjöresande har funnits i Sør- och Vestlandet i Norge och de gjorde troligen även resor längs Östfold och in i Sverige längs Bohusläns kuster. Här hoppas projektledningen få hjälp av den norska föreningen Romanifolkets Kystkultur som bildats för att särskilt tillvarata de sjöresandes kultur och historia.

Målet med arbetet är att resande och andra intresserade ska kunna besöka boplatserna och kanske åka längs de gamla resrutterna och ta del av den gamla resandekulturen. På webbsidan kan man ta del av de viktigaste sakerna kring läger- och boplatserna och resrutterna. Varje plats som inventeras ska även markeras med en GPS-punkt så att det blir lättare att hitta.

Till mötet i Dals-Ed var även flera föreläsare engagerade. Trond Rehn, ledamot i Romanifolket-taternes kulturfond, berättade om hur medlen används för att stödja de resandes kultur i Norge. Marie Møystad och Anna Gustavsen på Glomdalsmuseet i Elverum berättade om den dokumentation av resandefolkets kulturminnen i Hedmark fylke som man inlett och som ska ingå i permanentutställningen "Latjo drom – Romanifolkets/Taternes kultur og historie". Bo Hazell, författare

till boken "Resandefolket – från tattare till traveller", berättade om sin dokumentation av platser runt om i Sverige som har namn som har kopplingar till resandefolket, deras yrken och sysslor. Mary Barthelemy informerade om hur hon i sin bok "Spellman på drommen", som handlar om den norske spelmannen Fant-Karl, genom arkivhandlingar har kunnat rekonstruera en del av mästerspelmannens resor. Bodil Andersson, Östfoldsmuseene, gav exempel på hur "Den skandinaviska resandekartan" kan komma att se ut i färdigt skick.

En av temadagarna var öppen även för allmänheten där de som kom fick se bilder som Kristina Lindholm på Bohusläns museum fotograferat under de arkeologiska utgrävningarna av resandeboplatsen Snarsmon i Bohuslän.

Besökarna fick sedan följa med till resandeboplatsen Låret, eller "Skojareberget" som platsen kallats i folkmun. Kommunalsrådet i Dals-Ed, Martin Carling invigde två utställningar den ena "Ståltråd och silver" med föremål som tillverkats av resande och som lånats ut av en svensk resande enkom för detta tillfälle. Den andra utställningen "Jag har resande i mitt hjärta" handlar om Snarsmon. Det är en vandringsutställning som visas på olika platser, denna gång på biblioteket i Ed. Den för allmänheten öppna temadagen avslutades med föreställningen "Resandeblood" med Bennie Åkerfeldt och Pelle Jageby. Det kom många besökare till temadagen, varav flera resande från både Norge och Sverige.

*Trond Rehn –
Landsorganisasjonen for
Romanifolket, Lisbeth
Scheffler – Romanifolkets
kystkultur och Karl M
Johansen – Taternes
Landsforening.*

Foto: Bo Hazell

Foto: Rose-Marie Wallengren

Gioreley Rios från Amnesty.

Kjell Waern, pastor på New Life kyrkan.

Amnesty och kyrkan mot antiziganism

I början av november arrangerade kampanjgruppen på Amnesty Stockholm ett föredrag med efterföljande diskussion. Inbjuden talare var pastorn Kjell Waern och temat för kvällen var: Romerna – vägens folk.

Text och foto: Bengt O Björklund

Inledningstalade gjorde Gioreley Rios från Amnesty.

– Kränkningen av romer sker i hela världen, det är vår utgångspunkt, diskrimineringen är den röda tråden. I de flesta välfärdsuppskattningar hamnar romerna alltid på sista plats. Det är resultatet av långtgående kränkningar som har pågått i århundraden. Inom Amnesty arbetar vi bland annat med tvångsvräkningar och tvångsflyttningar. De flesta som tvångsflyttas är redan fattiga och många av dem är romer. De tappar sina sociala nätverk. Romer tvingas ofta till boende i illegala boställningar där de ständigt lever under hot om att tvångsvräkas.

Gioreley Rios menar att vräkningar måste ske med hänsyn till internationell rätt, de som vräks måste till exempel erbjudas ett alternativt boende.

– Utbildning är också något som vi arbetar med. Romer hamnar ofta i specialskolor där utbildningsnivån är låg. Har man ingen utbildning får man inget arbete, har man inget arbete får man inget boende. Många romska barn kommer inte till skolan för att de inte har varma kläder och det är inte lätt att göra sina läxor i ett läger.

Hon lyfte också fram att romer har svårt att få arbete och att om de har arbete diskrimineras de på arbetsplatsen.

Kjell Waern är pastor på New Life kyrkan där det också finns en del romer bland de troende. Kjell Wern mötte romer första gången för tjugo år sedan när han arbetade bakom fängelsemurarna, något som han menar har påverkat honom stort.

– Som fängelsepastor ska man hjälpa

de som har det svårt och de som har det svårast är romerna. Det finns en utbredd antiziganism i samhället idag. Många gånger har jag sett hur illa polisen behandlar romer.

Kjell Waern berättar lite om romernas historia, om deras språk och att de kommer från Indien. Han talar om de romska slaverna i Rumänien och om att det finns romer som tror att de har ett judiskt ursprung. Han talade också om dagens situation.

– Det är få romer i Sverige som får arbete. Heter man Taikon eller Demitri blir det oftast inte ens en jobbintervju. Romer i Sverige har en medellivslängd som är 15 år kortare än medellivslängden. De romska barnens skolgång är dålig. Man säger ”Varför studera när jag ändå inte får något arbete?”.

Missbruk är kraftigt utbrett bland romer, menar Kjell Waern.

– Det är inte så konstigt. De lever i ett utanförskap och de är inte delaktiga i samhället. De tänker ofta att ”En gadjo går inte att lita på”.

Kjell Waern menar också att en rom

främst identifierar sig som en i en grupp.

– Man talar om hur kulturen ska överleva, man är rädd för att bli en gadjo, att förlora sin identitet.

Kjell Waern lyfte fram den romska respekten för de äldre.

– Det är något som jag längtar efter och som jag önskar vi hade i vårt svenska samhälle där vi bara överger våra släktingar när de blir gamla. En romsk äldre blir aldrig ensam. Om någon i släkten blir sjuk ställer alla upp och besöker den sjuke på sjukhuset.

Han talade om situation för romer i Europa.

– Det är hemskt hur romer blir behandlade idag. Det påminner om situationen för dem i Nazityskland. Attityderna mot romer är generellt diskriminerande, även här i Sverige. Det är något som vi måste ändra på, men det kommer att ta tid.

Den romska aktivisten Rosmarie Dimitri arbetar inom, Amnesty.

– Mina föräldrar fick sin första lägenhet på sextiotalet. De fick aldrig gå i skolan, men vi kände att Sverige var ett tryggt land och det har funnits politiker som har hjälpt oss romer med att få bostäder och utbildning. Det var en stor sak i min familj att jag fick gå i skolan.

Även hon tog upp romernas situation i Europa.

– Romer bor utan vatten och el på många platser. De har en mycket dålig tillgång till utbildning, men romer vill utbilda sig och få ett arbete, de vill vara delaktiga i det land där de är födda. Vi vill tillhöra samhället, men de flesta romer bor i misär och tvingas från läger till läger. I Sverige är vi romer inte längre lika samlade som grupp som vi var tidigare. Vi är mer splittrade av olika orsaker.

Fred Taikon tog upp problematiken med att så få länder inom EU utnyttjar de miljarder som finns i Europeiska socialfonden för integrationsarbete.

En av åhörarna ifrågasatte om det verkligen var någon skillnad på svenska och romer när det gäller besök av släktingar på sjukhus. Kunde man verkligen generalisera så?

Vecho Kwiek, romsk aktivist och ansvarig för musikstudion på Romskt kulturcentrum i Stockholm, menar att bilden av romen som tillhörande en grupp är sann.

– Vi är en grupp, vår identitet sitter där. Även om jag tillhör en ny generation ser jag det så. Vi är ett samhälle i ett samhälle. Det är viktigt för oss att vara nära varandra. Vi mår bra av det. När det gäller romer på sjukhus handlar det till stor del om grupptillhörighet. Det kan ibland bli lite mycket när det kommer femtio romer, men vi måste komma annars börjar folk i gruppen undra. Även om det

finns stora skillnader mellan olika romska grupper har vi mer gemensamt med dem än med majoritetsbefolkningen.

Han talade även om synlighet.

– I Sverige finns det inget större stöd för romsk musik. Vi romska musiker syns inte alls på samma sätt som romska musiker gör i till exempel Ryssland.

Kjell Waern avslutade seminariet.

– Som en kyrkans man ryser jag när jag ser skyltar som finns på vissa kyrkportar i södra Europa där det står ”No Dogs, No Gypsies”. Kyrkan har genom århundradena förföljt romerna, detta måste upphöra.

Den romska aktivisten Rosmarie Dimitri arbetar inom, Amnesty.

Vecho Kwiek, romsk aktivist och ansvarig för musikstudion på Romskt kulturcentrum i Stockholm.

Barnen arbete intensivt hela kvällen.

Kulturvecka på RKC

Även i år arrangerade Romskt kulturcentrum i Stockholm en kulturvecka. I år inleddes den med målande barn och avslutades med en talangjakt och utdelandet av RKC:s hederspris som i år gick till Fred Taikon.

Text och foto: Bengt O Björklund

Att romer i Stockholm i allt högre grad hittar till Romskt kulturcentrum, RKC, blir allt tydligare. Givetvis beroende på vilket slag av arrangemang det gäller.

Den inledande dagen av kulturveckan var det fullt av målande barn. Temat för dagen var: "Vad är romsk kultur?" Det pågick samtidigt en danskurs, så plötsligt rusade några av barnen upp från sina alster vid borden och hamnade på scenen. Så vad tyckte då dessa romska barn är romsk kultur? Många av barnen målade förstås den romska flaggan, några målade en vagn eller ett tält, en häst eller någon som spelar ett instrument.

Jag frågade Dolores Kiper, 10 år, vad hon tyckte var romsk kultur.

– Kanske kläderna, vårt språk och vår dans, svarade hon.

Är det något speciellt med den romska kulturen undrade jag.

– Jag tycker det är intressant att många

av våra romska ord numera finns i svenskan.

Dolores är också mycket duktig på att dansa, vilket blev uppenbart under finaldagen på lördagen. Jag frågade henne om det

var något särskilt med den romska dansen.

– Vi har olika steg, men alla romer dansar inte likadant, svarade hon.

Ungdomarna

Under tisdagen var det dags för de romska ungdomarna att diskutera vad som är romsk kultur. De som hade samlats fick varsin lapp och skulle skriva upp tre positiva och tre negativa saker med romsk kultur. Den första positiva saken som diskuterades var: Romer är duktiga på att sjunga och dansa.

– Det ligger i blodet och det är typiskt romskt, sade någon.

Hans Caldaras tog upp ett problem.

– Det som jag tycker är tråkigt är att vi har dessa duktiga ungdomar som i årtal hållit på med dans och musik, men precis innan de är proffs så lägger de av.

Larissa Lacatus förstod problematiken.

– Vi behöver hjälp med att motivera dessa ungdomar och vi behöver också hjälp med att motivera dem som arrangerar tillfällen för dem att visa upp sig, sade hon.

Tidigare fanns det gott om romska orkestrar och teatrar i Sverige.

– Men de försvann under sjuttioalet när det var disco och dansbandsmusik som gällde, sade Hans.

Larissa menade att de romska musiker-
na i Sverige måste anpassa sin musik till
den rådande musiksmaken.

– Vi behöver utbilda romska artister
och vi behöver fler romska förebilder
inom detta område som kan visa hur man
kan utveckla sin talang.

En annan sak som dök upp var att
romer är duktiga på att göra affärer.

– Många som inte kan få riktiga jobb
börjar göra affärer istället, sade Isak, en
ung rom på plats.

Larissa menar att motivation är mycket
viktigt.

– Vi behöver identifiera vad som kan få
unga romer att komma hit till centret, vi
behöver veta vad de har för behov så att
vi kan arrangera sådant som de vill ha.

Andra förslag till vad som är typiskt

romskt var: De kan ta för sig, de har en rik
kultur, de har starka band till sin familj, de
har klarat sig trots svåra omständigheter.

Hans Caldaras tyckte dock att familje-
banden var på väg att försvagas.

– Idag lever var och en i sin egen lägen-

het och den stora familjen har spittrats.

Weszo Kwieck tyckte att respekt var
något viktigt inom den romska kulturen.

– Det är viktigt att vi kan respektera
varandras olikheter i de olika grupperna,
sade han bland annat.

Mänskliga rättigheter

Under onsdag och torsdag hölls seminari-
um om mänskliga rättigheter och diskrimi-
nering. Bland talarna fanns f.d. ordförande
för Delegationen för romska frågor Maria
Leissner och ambassadörer och ambassad-
folk från bland annat Rumänien, Ungern,
Bulgarien, Slovakien, Tjeckien, Frankrike
och Finland. Där fanns även personer från
DO, Stadsmissionen, Södertörns
Högskola, och Arbetsförmedlingen.

RKC:s föreståndare Hans Caldaras som,
tillsammans med Larissa Lacatus och
Tibi, arrangerat kulturdagarna, är nöjd.

– Syftet var att lyfta fram och fokusera
på de romska barnen och ungdomarna
och synliggöra den växande antiziganis-
men som sprider sig i Sverige och i
Europa. Det var därför vi bjöd in Maria
Leissner, ambassadörer och ambassade-
representanter från Östeuropa och andra
länder där romer behandlas illa.

Diskussionerna handlade om likheterna
i de olika länderna med det som sker mot
romer och hur eftersatta på alla områden
romer är. Hur mänskliga rättigheter inte
gäller för romer.

– Maria Leissner gjorde ett bra anföran-
de om romernas situation i Sverige idag.

Hans Caldaras själv berättade om
romernas utsatthet i Europa.

– Det är en oacceptabel situation att så
många romer tvingas lämna sina hemlän-
der i jakten på ett drägligt liv någon
annanstans, bara för att finna att de fort-
farande diskrimineras, oavsett vilket land
de hamnar i. Ingen människa lämnar sitt
hem frivilligt utan orsak.

Hans jämför med den stora emmigra-
tionen av en miljon svenskar från
Sverige för hundra år sedan.

– Situationen för romer idag är likadan.
När svenskar åker söderut under vintern
för att få det lite varmare kommer män-
niskor från dessa länder hit som flyktingar.

Hans Caldaras hoppas att alla ambassa-
dörerna rapporterar hem till sina reger-
ingar och att arbetet med att förbättra
romers situation intensifieras. Han är
också glad över att intresset för RKC
bland de romska ungdomarna har ökat.

– Jag hoppas att det fortsätter och att vi
kan erbjuda dem det som engagerar dem.

Samtal med ambassadfolk på RKC.

Längst fram sitter Maj Beijer, Angelina Dimiter Taikon och Hans Caldaras. Till vänster om Maj sitter Mats Wennerholm.

Romska läromedel

Under kulturveckans fredag besöktes centret av Skolverket i form av Maj Beijer och Mats Wennerholm och den romska skolläraren Angelina Dimiter Taikon. De var där för att presentera nytt kursmaterial för romer gjort på tre olika varieteter: Kelderash, lovara och arli.

– Det har tagit sin tid och det har varit många diskussioner om hur vi ska ta fram romska läromedel, men när den europeiska ramkursplanen till slut var färdig körde vi igång ett pilotprojekt, sade Angelina.

Maj Beijer berättade lite om kursplanens första staplande steg.

– Det var meningen att flera länder skulle pröva den nya ramkursplanen, men det var vi som hade kommit lite längre med den. Den ursprungliga kursplanen var framtagen av två duktiga lingvister, men de kände inte till något alls om romer. Det var då som Angelina röt till och fick med att det måste finnas romani pé i kursplanen. I Sverige, till skillnad mot många andra europeiska länder, har vi blandade klasser med elever från 6-7 år upp till 16 år med skiftande kunskap i sitt modersmål. Arligruppen har till exempel relativt goda kunskaper

medan resande och finska romer har en sämre kunskap.

Maj Beijer berättade varför de valt just kelderash, lovara och arli och inte kale till exempel.

– Finland lovade samtidigt som vi att inleda ett projekt för att ta fram läromedel på kale, men ännu har inget gjorts. Vi ville dock inte ta över det finska projektet.

Maj Beijer talade också om själva arbetet med böckerna.

– När vi övervägde vad vi skulle satsa på var Angelina mycket kreativ. Hon ville bland annat jobba med barnens egna texter, för de yngre. Böckerna skulle vara till för dem som redan hade lite kunskap om romanés. Den variant som var enklast att ta fram var arli. Lovara var mer komplicerat eftersom de kommer från många olika länder där de anammat ord från majoritetsbefolkningen.

Angelina Dimiter Taikon inflikade.

– I kelderashdialekten finns det spanska, ryska och rumänska varianter.

Alla texterna i böckerna genomsyras av romani pé, eller romani moss, ett romskt perspektiv.

– Vi har medvetet sökt att få in ett

romskt perspektiv i alla texter. Texterna är dessutom skrivna för barn på olika nivåer, det kan bli lite komplicerat, men jag tror inte att det ställer till några problem för hemspråkslärarna, de kan det här.

Böckerna ger underlag för många diskussioner, bland annat om döden. Ett problem som alltid dyker upp när texter ur ett barnperspektiv ska skrivas på romani chib är att det inte finns något barnspråk.

– Vi har inget barnspråk, våra barn talar som de vuxna gör, så det är en utmaning att få fram ett barns röst i texten, sade Hans Caldaras.

Böckerna är proffsigt gjorda med många bilder.

– Det var viktigt att böckerna blev vackra. Vi har bland annat fått tillgång till É Romani Glindas bildarkiv. Bilderna binder ihop texterna. Det som vi skulle behöva göra nu är böcker för de lite äldre romska ungdomarna mellan 15-16 år till de som är lite äldre. Där råder det idag en totalbrist. De går inte i skolan och det gör det svårt för oss att motivera Skolverket att ta fram böcker till dem.

Talangjakten

Kulturveckans grand finale var talangjakten som gick av stapeln på lördagen. Det var knöckfullt i salongen med risk för syrebrist när tävlingen körde igång. Alla bidragen genomfördes a capella. Först ut på scenen var Cheienne som sjöng "We are the world, we are the children". Nästa bidrag stod en afrosvensk tjej för. Hon sjöng en av Bob Marleys låtar med stor utlevelse och dans. Vanessa, sex år, var nästa tävlande. Hon sjöng en låt på romanés till publikens stora förtjusning och stormande applåder. Nästa tävlande var Esmeralda som sjöng och dansade sedan var det dags för Alicia, sex år, som också sjöng på romanés, precis som nästa tjej, Natalie.

Dolores Kiper var den enda tävlande som var kvar i dansklassen, som hon då givetvis vann. Hon har bara gått i RKC:s dansklass sedan i februari i år, men dansade med ett stor självförtroende och ett stort leende. Givetvis rev hon ner applådskor.

RKC:s danslärare Zdislaw Bilicki presenterade centrets dansgrupp Terné Cherhaia. I färgsprakande kläder intog först tjejerna scenen med sina yviga kjolrörelser, sedan var det dags för pojkarna och sina typiska danser med handklapp, knä- och fotklapp och steppande till publikens stor jubel.

Som underhållning fanns även två gitarrister, Jani och Weszo. De sjöng i stämmor på romanés något som lät latinamerikanskt och annat smäktande. En låt lät José Felicianoinspirerad, en annan var blues.

Nästa inslag kom från Göteborg, Le star anda o Goteburgo. Tre rappande romer intog scenen, rappande på romanés. Självsäkra och charmiga fick de publiken med sig, coola som rappare ska vara.

Så var det äntligen dags för kvällen höjdpunkt. Vem skulle vinna talangjakten? Hans Caldaras såg mycket nöjd ut i ramp-ljuset när han skulle presentera vinnaren.

– ... och vinnare är... Näe, vi börjar

De lyckliga pristagarna!

med tredje plats, sade skämtsamt. Det är Alicia! På andra plats har vi Cheienne, tio år. Vinnaren är! Vanessa!

Efter att de stora applåderna lagt sig presenterade Hans det hederspris som RKC instiftade förra året. Då var det Esma Redžepova som fick priset på Södra teaterns stora scen. Årets pristagare var oväntad, inte minst av honom själv. Det var ÉRG:s egen Fred Taikon. Han fick priset för sitt engagemang mot intolerans och för romernas berättigande i samhälle. Han såg mycket nöjd ut med den fina skålen i sin hand.

Kvällen avslutades med tre gatumusikanter från Rumänien, som spelade gamla romska traditionella toner.

*Fred Taikon
får RKC:s
hederspris.*

Le star anda o Goteburgo.

Jani och Weszo.

Ramon Melker Taion talar inför fullsatta hus.

Den unge romske violinisten Denis Constantin Gogan från Rumänien.

EasternXpress Festival i Uppsala 2010

Text: Gunilla Lundgren och Ramona Taikon

Foto: Véronique Simon

Mellan den tolfte och fjortonde november pågick EasternXpress Festival i Uppsala. Det var andra gången som de två eldsjälarna Véronique Simon och Prune Leroy tillsammans med andra dynamiska medarbetare organiserade detta kulturarrangemang, en begivenhet som krävt mycket idéellt arbete. I år var festivalens fokus "Romska minoriteter", och där hölls föredrag och visades filmer både från Frankrike, Kroatien, Bulgarien, Polen, Tjeckien och Sovjetunionen. Vi två deltog med en föreläsning och bildvisning om romsk kultur.

Festivalen gick av stapeln i Slottsbiografen i Uppsala, bara den värd ett festivalbesök. Biografen byggdes 1914, den var Ingemar Bergmans favoritbiograf och den är nu kulturskyddad.

Samtidigt som föreläsningar, filmer och konserter pågick i den vackra biografen var det workshops och café på andra våningen. Där visades utställningar, här hade vi vårt bokbord, här pågick smyckestillverkning och såldes hantverk.

Den programpunkt som imponerade mest på oss var den unge romske violi-

nisten Denis Constantin Gogan från Rumänien. Denne sextonårige virtuos går på högskolan för konst och musik i staden Bacau i Rumänien. Han spelar både klassisk musik och folkmusik och

han har redan vunnit flera internationella priser. Vi hoppas att han snart inbjuds till Sverige igen så att fler får höra honom! Och vi önskar arrangörerna all lycka inför nästa års festival.

Denis Constantin Gogan, Ramona Taikon och Gunilla Lundgren.

Ny bok om en romsk tjej

Den 29 januari 2011 mellan klockan 13.00 och 17.00 är det dags för boksläpp. Då presenteras Ann Erikssons och Ramona Melker Taikons nya bok Marie-Claude – en romsk tjej. Det är en bok på romanés med svensk parallelltext. Den handlar om den unga romska tjejen Marie-Claude och hennes liv i Stockholm. Anns kamera har följt henne under en tid och texten beskriver hennes dagliga liv. Vi får följa med Marie-Claude i hennes vardag, när hon går på danskurs, karatekurs. Ett avsnitt handlar om när besöker Gröna Lund med sina kompisar. Ett annat om tiden på olika marknader i en langosvagn som hennes pappa har. Hon går på en utställning med sin moster och mycket mera.

Ann Eriksson finstämda bilder lyfter

hela boken och berättelsen som Ann har skrivit tillsammans med Ramona är en öm beskrivning av ett barns liv och vardag.

Boken har tillkommit med hjälp av vitaliseringsbidrag från Institutet för språk och folkminnen.

Det är ÉRG förlag som ger ut boken.

Välkommen på mingel och ta chansen att köpa boken till ett specialpris under boksläppet. Vi kommer att hålla till på Romkst kulturcentrum i Stockholm, Lingvägen 100 i Gubbängen.

Kulinarisk överraskning väntar.

Marie-Claude – Jekh řomaní šej

Marie-Claude – en romsk tjej

Ramona Taikon Melker

Ann Eriksson

Enheten för minoritetsfrågor på Länsstyrelsen i Stockholms län

Sedan den 1 januari 2010 har Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget ett gemensamt nationellt uppdrag att:

- **samordna** de minoritetspolitiska målen och följa upp så att minoritetspolitiken genomförs,
- **synliggöra** de nationella minoriteterna och sprida kunskap om deras rättigheter,
- **fördela** statsbidrag till kommuner och landsting inom förvaltningsområdena för finska, samiska och meänkieli,
- **fördela** statsbidrag till nationella minoriteters riksorganisationer.

Länsstyrelsen har också ett tidsbegränsat uppdrag att:

- **ge stöd** till kommuner som påbörjat ett utvecklingsarbete med den romska minoriteten,
- **förmedla kontakter** mellan den romska minoriteten och ansvariga myndigheter.

För mer information

www.lansstyrelsen.se/stockholm/minoriteter
eller www.minoritet.se

Kontakt

minoriteter.stockholm@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sametinget

*Pierre Schellekens,
Christian Råbergh och
Rosario Ali Taikon.*

Kamp mot fattigdom

År 2010 har utsetts till det "Europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning" och kommer att uppmärksammas i samtliga medlemsstater med en rad aktiviteter, kampanjer och projekt. I Sverige är det Sensus processtöd som koordinerar projektet.

Text och foto: Bengt O Björklund

Måndagen den 25 oktober hölls det länskonferenser i 12 av Sveriges län. I en gemensam manifestation samlades man för att granska fattigdom och social utestängning.

I en unik satsning länkades hela Sverige samman digitalt i varje län för att diskutera fattigdom och social utestängning. Deltagare från alla Sveriges 21 län deltog först i ett nationellt samtal med representanter för regeringen, EU-kommissionen, experter och berörda organisationer. I en andra del granskades och debatterades situationen i det egna länet vad gäller fattigdom och social utestängning. Inledningstalare var landshövdingarna i länen.

Länskonferenserna var en gemensam manifestation över stora delar av landet

där tanken är att belysa, diskutera samt uppmärksamma problematiken kring fattigdom och social utestängning.

I Folkets hus i Rinkeby arrangerades en pressträff med Pierre Schellekens, chef för EU-kommissionens representation i Sverige, Christian Råbergh, Svenska ESF-rådet och Rosario Ali Taikon, Ambassadör för temaåret.

Sensus processtöd kommer att lyfta fram och tydliggöra för såväl medborgare, organisationer som myndigheter vad som görs inom de idéburna organisationerna i Sverige för att hjälpa särskilt utsatta människor.

– Att 2010 är "Europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning" bestämdes av Europarådet förra året för att lyfta fram konkreta

åtgärder och sätta fokus på fattigdom inom EU. Det är en uppgift för oss alla att bekämpa fattigdomen. Åttio miljoner människor i EU riskerar att hamna i fattigdom och många av dem är barn. Vi vill ge de utsatta en röst eftersom dessa människor sällan hörs. I december kommer EU med ett antal åtgärder för att bekämpa fattigdom. Målsättningen är att tjugo miljoner ska ut ur fattigdom genom satsningar på utbildning och arbete, sade Pierre Schellekens.

Christian Råbergh ställde frågan om det finns fattigdom i Sverige och svarade själv.

– Ja. Dessa dagar är tänkta att väcka frågan. Att bekämpa fattigdom är allas ansvar och i det sammanhanget är frivilligorganisationerna särskilt viktiga. Det är viktigt att alla röster har samma värde. Vi har också parollen "Se barnet". Vi måste se till att vi får ett hållbart välfärdssystem som kan bekämpa fattigdom. Vi kommer att söka upp de som är fattiga och be dem formulera vad som behöver göras. Romernas situation är till exempel ett stort problem i hela Europa. Det är

sorgligt att vi fortfarande inte vet hur vi ska bete oss.

Ambassadör för temaåret, Rosario Ali Taikon, är själv rom och akademiker.

– Det är få som reagerar när romer diskrimineras. De är en grupp som lever i utanförskap, men det är roligt att det nu är så många organisationer och myndigheter som tar upp romernas situation. Den är viktig att belysa och det är viktigt att det sker utifrån ett rättighetsperspektiv. Detta år handlar också om socialt utanförskap. Det finns många grupper som inte har tillgång till samhället på lika villkor, något som i slutänden leder till fattigdom, sade Rosario Ali Taikon.

Christian Råbergh menar att det viktigt att stödja frivilligorganisationerna.

– Frivilligorganisationerna ska få spela en större roll än idag. De har ett stort förtroendekapital.

Pierre Schellekens höll med.

– Frivilligorganisationerna kan spela en större roll, men det yttersta ansvaret vilar på välfärdssystemet. Men frivilligorganisationerna har ofta en stor kunskap som vi vill stödja.

Även Rosario Ali Taikon instämmer.

– Det finns många grupper i utanförskap som inte har en bra relation till myndigheter, då kan idéburna organisationer fungera bättre.

Pierre Schellekens menar att synsättet på frivilligorganisationerna har ändrats de senaste 20 åren. Och han lyfte fram att det finns pengar att söka.

– Nästa år satsar Europeiska Socialfonden mycket pengar på att de fattiga och marginaliserades röster ska höras. Frivilligorganisationerna ska kunna söka pengar för att bekämpa fattigdom. Här i Sverige söker man via ESF-rådet.

Fattigdomsåret riktar sig inte direkt mot politikerna som håller i den gemensamma plånboken.

– Vi kommer att bjuda in dem, men vi riktar ingen särskild kampanj mot dem, sade Pierre Schellekens. En av våra målsättningar är att år 2020 ska tjugo miljoner människor ha lyfts ur fattigdom. Under sex år kommer 750 miljarder kro-

Per Unckel och Christian Råbergh.

nor att satsas i kampen mot fattigdom i Europa, i Sverige kommer det att satsas fjorton miljarder.

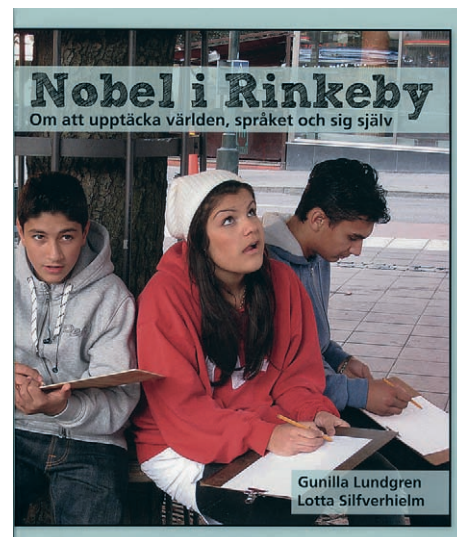
Per Unckel, Stockholms landshövding, öppningstalade inför länskonferensen i Stockholm.

– Vi ska idag diskutera hur det ser ut i vårt län, och vad vi tillsammans kan göra för att det som inte ser bra ut ska se ut som det borde. Detta är ett angeläget ämne. Det känns lite paradoxalt att tala om detta. När jag är ute och talar säger jag alltid att det går bra för Stockholm. Vi växer så det knakar och vi genererar en tredjedel av Sveriges ekonomi. Men det vi nu ska tala om är den andra sidan. Mitt i framgången, mitt i storstaden, finns det något som inte alls fungerar.

Fattiga som har blivit det av skäl de många gånger inte råder över själva. Det finns ett utanförskap i vår region som blir allt mer komplext ju mer man tränger in i det. Fördomar leder till utanförskap. Detta gäller särskilt våra nya svenskar och i högsta grad romerna. Fördomar som hindrar oss att tränga in till själva sanningen. Det är viktigt att dessa människor har en egen ekonomi, att de kan tjäna sitt eget levebröd. Utan arbete rasar både ekonomi och sociala relationer. Mediantiden för en invandrare i Sverige att få arbete är idag cirka sju år. Det betyder att många går ännu lägre i väntan på ett arbete. Precis som vården måste andra samhällssektorer inse att dessa människor är en resurs.

Kersti Hjelm, NN, Pierre Schellekens, Rosario Ali Taikon, Marika Markovits och Dimitris Gioulekas

Rinkebybarnen på Nobelmuseet

Att det kommer en Nobelpristagare till Rinkeby varje år har blivit till en tradition. I 20 år har olika skolklasser gjort ett temaarbete om Nobel och det årets pristagare som sedan samlats i ett häfte. För att fira att det var tjugonde året i år ger författaren Gunilla Lundgren och illustratören Lotta Silfverhielm ut boken Nobel i Rinkeby och samtidigt öppnades en utställning på Nobelmuseet med samma namn.

Text och foto: Bengt O Björklund

Museichef Olov Amelin öppnade utställningen på Nobelmuseet. Framför honom satt barnen som gjort årets temaarbete om Nobel och årets pristagare.

– Det är här där ni sitter, sade han till de samlade barnen från Rinkebyskolan och Bredbyskolan, som nobelpristagarna börjar sin tid i Stockholm, men höjdpunkten brukar alltid vara i Rinkeby. Det är roligt att det har blivit till en tradition som pågått i 20 år. När det första nobelpriset delades ut 1901 möttes det av misstänksamhet och dåvarande kungen ville inte vara med.

Ulla Kindenberg, bokens redaktör, berättade om bokens tillkomst.

– Det har varit roligt att få göra boken tillsammans med er elever. Det är särskilt roligt att vi hann få med några av årets ungdomar och deras arbete i boken.

Gunilla Lundgren såg mycket nöjd ut.

– Utan engagerade lärare och bibliotekarier hade det inte fungerat.

Lotta Silfverhielm tyckte det var ett

drömjobb när hon tillfrågades om att illustrera den nya boken.

– Jag såg hur eleverna växte under arbetet. Vi har jobbat med alla pristagarna. I år är det inte så mycket teckningar, barnen har gjort tittskåp istället.

Gunilla Lundgren fortsatte.

– Varje år säger vi till barnen: Någon av er kan en dag få nobelpriset.

Sedan följde en generalrepetition av det program barnen kommer att presentera för litteraturpristagaren Mario Vargas Llosa i Rinkeby.

Den nya boken Nobel i Rinkeby ger en uttömmande bild av rinkebybarnens resa med Alfred Nobel, priset och sin egen stadsdel. Den belyser vikten av ett mångkulturellt Sverige och vikten av att det finns så många språk som samsas i vår kultur numera, något som passar denna tjugoåriga tradition som hand i handske. Nobelpristagarna kommer från olika länder, vissa av dem har flytt sina hemländer och har vuxit upp i miljöer liknande Rinkeby. Det har också inneburit att barnen alltid har kunnat välkomna pristagarna på deras eget språk.

Gunilla Lundgren och Lotta Silfverhielm

Mario Vargas Llosa besöker barnen Rinkeby

Så var det åter dags. För tjugonde året i rad är en nobelprisvinnare på väg mot Rinkeby bibliotek för att möta barnen i Rinkebyskolan och Bredbyskolan som gjort årets temaarbete om Alfred Nobel och årets nobelpristagare.

Det är fullt i biblioteket, alla stolarna är upptagna och ett förväntansfullt sorl fyller lokalen. Då ropar en av eleverna: Han kommer!

Under stora applåder vandrar årets nobelpristagare i litteratur, Mario Vargas Llosa, fram till sin plats på första raden. Det är trångt och i år verkar det vara fler journalister än tidigare.

Dagens konferencierer Neliz från Cypren och den kurdiska pojken Hast berättar om sin mångkulturella klass.

– I vår skola talas det många språk. Bara i min klass talar vi nitton olika språk, säger Hast.

Elever som varit med i nobelprojektet kom sedan fram och hälsade Mario Vargas Llosa välkommen på nitton olika språk. Det lät mycket pampigt och imponerande. Vilken bredd! Så var det dags för det traditionella luciatåget att göra entré. Lamporna släcktes och håll hördes hur de sjungande barnen närmade sig. Här fanns också barn ur de lägre klasserna och det var ett riktigt mångkulturellt luciatåg som vandrade in i biblioteket anförda av en färgad lucia. De klassiska luciasångerna framfördes och det var stämningsfullt.

När ljusen åter tänts och luciasångerna klingat ut var det dags för barnen att presentera sina olika delprojekt av temat de arbetat med under hela hösten. Två färgade flickor berättade om Alfred Nobels liv och gärning. På skärm bredvid visas de teckningar som gjorts för att illustrera berättelsen.

I olika smågrupper om tre berättar barnen om de olika nobelpristagarna, om Rinkeby och om allt som rör nobelcere-

Mario Vargas Llosa och Per Wästberg njöt av barnens framträdande.

monierna. I en tillbakablick berättar två flickor om Nelly Sachs som fick nobelpriset 1966. Nelly Sachs var av judisk börd och tvingades fly undan nazisterna. Hon blev svensk medborgare 1952 och avled 1970. Flickorna läste Nelly Sachs dikt "Kommer det någon?"

– Det Nelly Sachs säger i denna dikt är att man aldrig kan glömma sitt hemland, sade en flickorna.

Eleverna har i år gjort olika tittskåp som finns till beskådan på Nobelmuseet.

Nu var det dags för huvudpersonen själv att inta scenen. Mario Vargas Llosa började med att tacka barnen.

– Jag skulle vilja ha studerat i en skola som er, inledde han. I en klass där det talas nitton olika språk. Ni är som ett mini FN. Det är extraordinärt med så många kulturer, etniciteter och religioner

Gunilla Lundberg fick sitta bredvid kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth.

Mario Vargas Llosa tar till orda, flankerad av Neliz från Cypern och den kurdiska pojken Hast.

i en och samma klass. Det visar att oberoende av hur vi ser ut, var vi kommer från och vad vi tror på har vi alla samma ambitioner, att bilda en familj, att lära oss det som behövs för att lyckas i livet. Vi vill alla ha svar på frågorna: Var kommer vi ifrån? Vart är vi på väg? Är detta det enda liv vi har? I dessa är det viktigt att hitta människor som kan samarbeta, så som ni gör här. Ni är en modell för resten av världen, ett gott exempel på hur olika människor kan leva tillsammans. Ni måste vara stolta över er själva. Ni gör något som vuxna människor runt om i världen misslyckas med. Vi måste alla ta itu med problem som till exempel fattigdom, diskriminering, slaveri och människosmuggling. Vad jag gör, och som många andra författare också gör, är något som kan leda till en förändring. Vi kan skapa broar mellan olika samhällen. Litteratur är en av de viktigaste broarna för att starta en dialog mellan olika folk. Men god litteratur är också det bästa nöjet i världen.

Gunilla Lundgren strålade av förnöjsamhet när minglet inleddes.

– Det är lika fantastiskt varje gång, säger hon.

Två av de tre romska elever som var med i arbetet kring Nobel är Viktoria

Szarek och Angela Dolinska, bägge är polska romer. Vad tyckte de om dagen? Viktoria är klassens bästa tecknare och utvald att medverka i både boken och häftet.

– Det var spännande att få träffa

nobelpristagaren i litteratur. Han var en intressant person som talade mycket, sade Viktoria.

– Det var kul att få träffa en så stor man. Vi har läst stora delar av hans böcker och det var spännande, sade Angela.

Viktoria Szarek, Lotta Silfverhielm, Hast, Gunilla Lundgren, Angela Dolinska och Neliz.

Mertzi & Terno Drom får kulturstipendium

Vänsterpartiet-Norrbottnens Kulturstipendium 2010 har tilldelats den romska musikgruppen Mertzi & Terno Drom med motiveringen: "Vi vill med kulturstipendiet 2010 visa vår uppskattning av gruppens kulturgärning."

Mertzi & Terno Drom är en grupp med rötter i den romska kulturen. Kärnan i gruppen består av Mertzi Lindberg, Tanya Hagert, Kyösti Lindberg och Jan Olofsson. Gruppen kan ibland kompletteras med ytterligare musikanter.

I motiveringen står det också att "Mertzi & Terno Drom bidrar till att föra romernas kulturarv vidare med traditionell, ny romsk musik och schlager på romani och finska. Vi gläds åt och

känner stolthet över att gruppen verkar i Norrbotten. Deras romska musik berikar och breddar kulturlivet i länet."

Vi på É Romani

Glinda säger Grattis! och Lycka till!

Källa : Siv Holma (V)

EU-medborgare bedöms olika

Stockholmspolisens avvisning av en grupp rumänska romer tidigare i år har startat en debatt kring tiggares rättigheter. För polisen har gjort olika bedömningar i olika städer kring vad som gäller. I Göteborg har polisen till skillnad från kollegorna i Stockholm valt att gå på EU-rätten, som säger att en EU-medborgare har rätt att vistas i ett annat EU-land i tre må-

nader utan att behöva jobba eller studera.

– Det är inte bra att polismyndigheterna tolkar lagen olika. Därför är det bra att JO prövar saken så vi får ett rättsnöre för hur vi ska jobba vidare, säger Lars Skoglund som är kommissarie på gränspolisen i Göteborg.

Han poängterar att det inte är olagligt att tigga i Sverige och hans tolkning av

lagen är alltså att tiggeri i sig inte kan utgöra skäl för att avvisa någon. Men han berättar också att han får samtal varje vecka från personer som tycker att polisen ska göra något åt tiggeriet på gatorna.

– Man tycker inte det här hör hemma i vår gatubild, men jag tror det är något vi får vänja oss vid, säger Lars Skoglund.

Källa: P4 Sjuhärad

Moderater vill sluta dalta med "zigenare"

Malmömoderater kallar romer för zigenare och vill sluta "dalta med denna folkgrupp". Uttalandet har skapat upprörda känslor. Nu ångrar Moderaterna ordvalet.

Flera Malmömoderater är starkt kritiska till en satsning som riktar sig speciellt till romer. I ett yttrande skriver samtliga moderata ledamöter i Fosie stadsdelsfullmäktige: "Zigenare är långt ifrån den enda

grupp som genom världshistorien blivit förföljd. (...) Vi i den moderata gruppen i Fosie menar att man måste börja ställa krav på zigenarna liksom vi gör på alla andra människor i Sverige. (...) Vi måste sluta dalta med denna folkgrupp."

– För oss är det nedvärderande. När vi romer träffas kallar vi alltid oss för romer. Det är vi själva som har begärt att få bli

kallade det. Politiker borde veta bättre, säger Monica Kaldaras, vd för Romska kulturcentret i Malmö.

Även Ilmar Reepalu (S) har reagerat kraftigt.

– Jag är utomordentligt upprörd.

Kristdemokrater i Malmö är också motståndare till en satsning på romer.

Källa: Sydsvenskan

Nomadisk ekonomi

Adrian Marsh, doktor i romani studies på universitet i Greenwich och själv från en engelsk resandefamilj, har åter varit aktiv i Sverige. För ett antal elever på Kungliga tekniska högskolan föreläste han om Commercial Nomadism: An Insider's Guide to Gypsy Economics.

Text och foto: Bengt O Björklund

Adrian talade under sin föreläsning mycket om romernas historia och ursprung och om de värderingar som det romska folket har gemensamt.

– Romerna är ett folk som delar en gemensam historia. När de kom till det bysantinska riket var den gängse övertygelsen bland grekerna att magi kommer från Egypten. Så när man inte kunde förklara varifrån dessa människor kom som spådde och så vidare kallade man dem för egyptier, som senare blev gypsie. Ordet rom bestämdes vid den stora konferensen i London 1971, då man också tog fram flaggan och nationalhymnen.

Adrian berättade om det romska språket som har sitt ursprung i det indiska språket sanskrit.

– Viktiga ord är fortfarande de samma inom alla de romska dialekterna, som ord som bröd, vatten och väg. De resande däremot talar majoritetsspråket med romska ord i. Vlaxdialekterna tar nu allt mer över eftersom allt fler böcker publiceras på kelderash och lovara.

Adrian berättade om tiden när romerna lämnade Indien vid tusentalet på grund av muslimska härar som hela tiden angrep Indien. Det var det Ghaznavidiska riket som vid sina anfall i nordvästra Indien tog massvis med indiska fångar som sedan blev slavar och soldater i den ghaznavidiska armén.

År 1040 börjar seldjukerna röra på sig och det ghaznavidiska riket faller. De indier som funnits i de ghaznavidiska

arméerna förföljs och jagas av seldjukerna in i det bysantinska riket.

– De folkmassor som flytt undan seldjukerna består inte enbart av romer, utan också av armenier och andra, men en gemensam kultur börjar växa fram. De färdas tillsammans för att känna sig säkra i det bysantinska riket som nu har börjat kollapsa.

Vid slutet av 1400-talet börjar romer röra sig vidare upp och in i Östeuropa. Under 1500-talet rör de sig in i Västeuropa.

– De beskrivs ofta på den här tiden och folk i allmänhet verkar ha varit fascinerade av dem. De spår, jobbar med metall och annat som vi idag förknippar med den romska kulturen.

Under 1600-talet sker en stor förändring i och med att makten nu flyttar från handelsstäderna till de nybildade nationalstaterna.

– Detta innebar att synen på romer ändrades radikalt. Den gränslöshet de åtnjöt sågs inte med blida ögon. De passade inte längre in och sågs snarare som parasiter. Detta är något som sedan har fortsatt genom historien, med förslavandet av romer i Rumänien, fram till andra världskriget då mer än en miljon romer utrotades av nazisterna och vidare fram till våra dagar.

Efter andra världskriget började romer organisera sig och skapa politiska plattformar. En stor väckelserörelse inom pingstkyrkan startade samtidigt.

– Detta berörde givetvis inte de muslimska romerna. Varken Förintelsen eller väckelserörelsen, men synen på romer i den ottomanska världen försämrades redan under 1800-talet när den europeiska synen på romer började filtrera in i det muslimska samhället. I de arabiska länder där det finns romer, cirka 1 500 000 domer, gjorde de sig osynliga. I Turkiet är romerna idag andra klassen medborgare.

Adrian talade om de mekanismer som ligger bakom den sociala uteslutning romer är utsatta för idag.

– Vi kan inte enbart skylla de hemsk-

heter som sker idag på rasism. Romer har alltid skyldigheter, men oftast inga rättigheter. Om vi säger att romer endast är utsatta för rasism gör vi det svårt att ändra på framtiden.

Adrian förklarade vad nomadisk ekonomi innebär.

– Den vilar helt på ett utbyte med de bofasta samhällena. Den utgår från de yrkeskunskaper som de bofasta samhällena i olika grad vid olika tidpunkter behöver. När romerna kom till Konstantinopel på tusentalet utnyttjade de det faktum att man trodde att de var egyptier, men de utnyttjade också en liten nisch där det behövdes små ingrepp för att hålla små verksamheter igång, som att slipa knivar och saxar.

Etablerande av en yrkesidentitet bland romer har spelat en stor roll, vilket bland annat speglas i de gruppnamn som finns. Kelderash till exempel betyder kopparslagare osv. Grupperna gifter sig bara inom det egna skräet. Dessa skrågrupper har även kontakt med varandra över gränserna.

– I det muslimska samhället har de olika romska skråna spelat en viktig roll i samhället. Men när behoven av deras kunskaper försvann minskade deras del i samhället. När till exempel importen av billiga korgar från Kina ökade förlorade många av de romska korgmakarna sitt levebröd. De flesta av dessa korgmakare säljer idag blommor.

I takt med att Europa urbaniserades och städerna växte försökte romerna finna nya nischer.

– De utnyttjade till exempel det faktum att städerna var i behov av mat från landsbygden. Den litterära bilden av romer är att de är rurala, att romernas yrken bäst lämpade sig för landsbygden, men det är inte sant. De fann nya yrken som lämpade sig för staden.

Först var det med hästar som de handlade. Hästar spelade en viktig roll i samhället innan bensinmotorn kom, och sedan när bilen var etablerad började de med andrahandsförsäljning.

Men arbetet är inte det viktigaste för en rom.

– För romerna är den sociala samvaron lika viktig som inkomst av arbete. Man arbetar bara tillräckligt för att försörja sig och överleva.

Tillgången till makt i samhället håller på att förändras för romer idag, detta på grund av en ökad grad av utbildning och politiskt engagemang. Men, enligt Adrian, ställer nationalstaterna krav på att befolkningen ska vara bofast.

– De nomader som finns utmanar hela tiden de styrande, men om vi vill se ett blomstrande Europa måste vi tillåta förflyttning över gränserna, mellan kulturer och så vidare. Är att flytta ett tillstånd och en form av identifiering, eller är det ett svar på marginalisering, social uteslutning och rasism? I denna fråga ligger en paradox. Men det romerna behöver idag är strategier för utbildning för att kunna inkluderas på sina egna villkor.

Adrian tog även upp det som händer i Europa idag med massflyttningar av romer från olika östeuropeiska länder.

– För att förstå vad som händer i de romska samhällena som idag flyr från sina hemländer måste man förstå vad romsk identitet innebär, och det finns inget enkelt svar på den frågan. Förändringar är på gång i Europa på EU-nivå, men på lokal nivå ser vi istället hur situationen hårdnar. Detta är en verklighet som vi kommer att få leva med under en lång tid. Fler romer kommer att mördas. De romska samhällena i hela Europa ligger långt efter utbildningsmässigt. Problemet med att få med romer i utbildningssystemet är att det finns inget romskt i systemet. Det finns ingen romsk historia eller någon information om romska språk. Utbildning leder snarare till ett raderande av den romska identiteten. Vad som behövs är fler romska lärare. Det är svårt att tvinga in ett barn i ett utbildningssystem som diskriminerar dem. Utbildningen måste förändras till att spegla största möjliga kulturella mångfald.

Adrian Marsh

Anne Marie Flood berättar om dagen ämne.

Om att utbilda romer

Sundbybergs folkhögskola bjöd den 1 december in till en utvecklingsdag för romer för att diskutera en projektidé om att starta nya utbildningar för romer. Samtalsledare för dagen var Anne Marie Flood från processtödet för Socialfonden från Arbetsmiljöforum.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** Rosario Ali Taikon

Sundbybergs Folkhögskola har erfarenhet av att bedriva skraddarsydda utbildningar för romer. Nu vill man involvera sina systerorganisationer i ännu fler utbildningar. Därför föreslår de ett initiativ där Sundbyberg, Skarpnäck och Södra Stockholms folkhögskolor samverkar i ett projekt för att starta fler utbildningslinjer för romer.

Dagen var alltså ämnad åt att kartlägga problemområde och utveckla mål och aktiviteter för projektet. Målet är att ansöka medel ur Europeiska Socialfonden, slutdatum 23 februari 2011, för att sedan starta själva utbildningen i januari 2012.

Europeiska Socialfonden stödjer projekt som främjar kompetensutveckling

och motverkar utanförskap. Socialfonden är uppdelad på två programområden:

Kompetensutveckling för redan sysselsatta och att motverka utanförskap och främja ett ökat arbetskraftsutbud.

Efter att rektor Åke Sandahl hälsat alla välkomna berättade Anne Marie Flood om den framtidsverkstad som hölls i höstas.

– Vi hade samlat ett antal människor i en framtidsverkstad i höstas för att försöka hitta projektidéer som ska motverka den pågående diskrimineringen mot romer. Det är väl sent att börja bry sig om den romska frågan nu och det har inte gjorts särskilt mycket. Det är inte lätt att starta ett projekt om och med romer, men idag ska vi tala om en idé som föd-

des på den där framtidsverkstan, nämligen om att skraddarsy utbildningar för romer med EU-stöd. Här på Sundbybergs folkhögskola har man sedan många år bedrivit utbildning för romer, sade Anne Marie Flood.

Deltagarna under dagen kom från olika folkhögskolor i Stockholm och alla hade erfarenheter av att arbeta med romer. Där fanns även romer som tidigare varit elever på Sundbybergs folkhögskola och som nu startat egna verksamheter.

Anne Marie Flood berättade om dagens arbete.

– Vi ska kartlägga och utveckla behoven. Varför finns inte de utbildningar som behövs? Varför är romer så dåligt utbildade. Vilka mål ska vi ha? Hur ser problemet ut? Detta är viktigt att veta innan man börjar diskutera vilka insatser som krävs.

Sedan tidigare hade en arbetsgrupp formulerat huvudproblemet: "Många romer har idag svårt att försörja sig med de yrken de traditionell har haft. På grund av bristande utbildning har de svårt att komma in på arbetsmarknaden."

Den europeiska socialfonden har ansla-

git 750 miljarder euro för att motverka utanförskap. Sex miljarder är avsedda för Sverige och av dessa kommer en miljard till Stockholm.

– Målgruppen är romer mellan 16 och 64 år och syftet är att starta utbildningar som leder till arbete.

Arbetet för dagen inleddes med att alla fick skriva förslag på orsak och verkan på två olika post-it lappar som sedan sattes upp på väggen och diskuterades.

Vid slutet av dagen enades man om att man tillsammans skulle arbeta med att skraddarsy kurser för romer. De kurser som nämndes var: Personlig assistent (1,5 år), Grundskolekurs med sömnad (1 år), Behandlingsassistent (2 år), Barn och ungdom, Restaurang, Högskoleförberedande kurser, Starta eget (1 år),

(kan även ses som ett steg 2 för de som tidigare studerat behandlingsassistent) och Utbildning mot barn och ungdomsarbete/fritidsledarlinjen/(effekt: utbilda

nya förebilder).

Fram för fler initiativ av detta slag. Det är viktigt att romers utbildning kommer i fokus.

Bakro

En originalserie av Ulf Lundkvist och Bengt O Björklund.

I förgrunden syns Henry Ascher från Judar för Israelisk-Palestinsk Fred och på scenen står Richard Magito Brun från Kulturgruppen för Resandefolket – Göteborgsregionen.

Resandefolket hedrar minnet av Kristallnatten

Sjuttiotvå år efter Kristallnatten 9 november 1938 hölls flera olika demonstrationer i Göteborg. Här knöt resandefolket kontakt med andra minoriteter. Efter århundraden av förtryck, träder resandefolket tillsammans med det judiska folket fram för att hedra de offer som mördades under nazismens framfart. Sammanlagt vandrade 400-500 personer med facklor från Götaplatsen till Gustav Adolfs torg i Göteborg.

Med på denna marsch var också en liten skara på cirka 80 personer av resandesläkt, som trotsade väder och vind och som tillsammans med andra manifesterade mot nazism och rasism. Flera tal hölls. Barnläkaren Henry Ascher är av judisk börd (han var med på resan Ship to Gaza). Han tog kraftfullt upp romers och resandes roll under 30-talets och dagens förföljelser. Stämningen var intensiv och så fort som Henry Ascher nämnde resande och romer så ljöd applåder.

När vår egen representant från Kulturgruppen, Richard Magito Brun,

fortsatte att tala om resandefolket, blev han avbruten flera gånger av kraftiga applåder. Efteråt kom flera personer fram och gratulerade. Bland andra Ingrid Schiöler, som har arbetat mycket inom Röda Korset för romernas sak.

Högtidlighållandet arrangerades av Göteborg Mot Rasism, i samverkan med en lång rad humanitära och etniska organisationer, däribland Kulturgruppen för Resandefolket. Många invandrarföreningar fanns också bland arrangörerna.

Årets högtidlighållande av Kristallnatten i Göteborg innebar för första gången ett tydligt uppmärksammande av den ofta bortglömda romska Förintelsen. Det var också första gången som resandefolket i Sverige deltagit i en offentlig manifestation av

detta slag. Årets minneshögtid blev därför på flera sätt unik.

Text och foto: Rose-Marie Wallengren
Kulturgruppen för resandefolket -
Göteborgsregionen

Dagen är ett långsamt vinterflöde

*Så vände dagen i sitt vintliga dis,
träden rörde sig som i en spegel,
som i ett andetag,
som om någon rört vid dem,
som om något ännu fanns kvar
i detta pågående, i denna dröm
om det som ännu inte syns.*

*Dagarna läcker som vräldriga säll,
snön täcker alla utgångar
med tystnad och ljus.*

*Vid den yttersta punkt uppfattningen kan nå
skälver något vid ögats beröring.*

Dagen är ett långsamt vinterflöde.

Bengt O Björklund

Romsk musik på Kong i Göteborg.

Irka Cederberg

Simon Wallengren och Ralf Novak Rosengren.

Romsk och svensk kulturkväll i Malmö

I den hemtrevliga lokalen Kong bjöd arrangörerna Kulturens Bildningsverksamhet, Romskt Informations- och Kulturcentrum, Mix Musik, Musik i Syd och Svenskt Visarkiv den 5 december på en helkväll med romsk/svensk musik med utgångspunkt i både historien och i nutiden.

Text och foto: Simon Wallengren

Kvällen började med att den före detta punkrockaren och resanderomen Ralf Novak Rosengren tillsammans med Marie Länne Persson höll ett föredrag om "Svensk folkmusik och svensk-romsk resandemusik – berättelservisor och sådant man vill glömma...".

Föredraget var kantat av ren fakta om var den svensk-romska resandemusiken hade hämtat sina influenser ifrån och hur den hade påverkat den svenska vistraditionen. Det blev personliga samtal, framförallt från Ralf Novak Rosengren som berättade om vad musiken betyder för honom samt en hel del matnyttig fakta.

Ralf berättade bland annat att det svenska visarkivet skall upphöra, men att en ny bok skall utges med traditionell resanderomsk musik. Han berättade också att han tillsammans med Etnisk musik-

klubb i Norge skall släppa en ny skiva. Än så länge vill han inte berätta för mycket om den, men vi fick veta att den heter "Semno Palla mander" – Spår efter mig, där Ralf själv kommer att sjunga. Han berättade också att han har lånat in gästartister. Skivan skall finnas tillgänglig att köpa i CD-butikerna den 15 december. Vi fick desutom privilegiet att lyssna på en låt från skivan som Rosengren själv har kompenserat.

Kvällen fortsatte därefter med att författarinnan till "Född fördömd: Romerna - ett europeiskt dilemma", Irka Cederberg samtalade med Emma

Hansson om romernas och resandefolkets historia, tradition och deras nuvarande situation i Europa. Man kan inte annat än imponeras av Cederbergs engagemang och klarhet när hon talar om romerna just som "ett Europeiskt dilemma".

Kvällen kantades av intressanta upplevelser. Det mest positiva i min mening under kvällen var att man inte skilde den romska musiken från den svenska utan att man ansåg att dessa hade inspirerat varandra.

Publiken bestod mestadels av kulturintresserade romer, men också en hel del studenter.

Mörkret i Ungern

Hur många kriterier måste ett land uppfylla innan det även i formell mening betraktas som fascistiskt?

Sedan ungerska valet i våras – där populistiska Fidesz tog hem segern med stöd av högerextrema Jobbik – har den inhemska förföljelsen av romer, judar och hbt-personer accelererat, drömmen om ett hägrande Storingen tagit fart på allvar och stöveltrampet ljudit allt mer taktfast vid demonstrationerna på Hjältarnas torg.

Till eländeskatalogen kan fogas en ny

medielag som ger regeringen vittomfattande befogenheter att ingripa mot misslagliga journalistiska element – gammalmediala kanaler såväl som bloggar.

Liksom de allt vanligare riktade opinionskväsande insatserna mot ett redan utsatt kulturliv.

Ett mejl från teaterkritikerföreningen meddelar att det för närvarande blåser snålt kring Nationalteaterns konstnärlige ledare Róbert Aföldi.

Den kontroversielle teatermannens motståndare i parlamentet anklagar

Aföldi för att vara pornografisk, antinationell och antiungersk.

Men i stället för att ta Aföldi i försvar sluter regeringen upp i kritiken. En statssekreterare på Ministeriet för nationella resurser har apropå avgångskraven mot Aföldi olycksbådande meddelat att ”Allt har sin tid”.

Fallet Aföldi misstänks vara början på en tilltagande politisering av och vidare ekonomiska sanktioner mot ungerskt teaterliv.

Johan Hilton/Expressen 7 dec 2010

Papperslösa romer utan sjukvård

I Europa finns det ett stort antal papperslösa romer som inte har någon möjlighet till sjukvård eller annan service som samhället erbjuder sina medborgare. Många papperslösa romer finns även i Sverige och nu befarar organisationen Läkare i världen att de inte kommer att få

någon läkarhjälp i Sverige heller, trots regeringens pågående utredning om vård för papperslösa. Den pekar på att vissa EU-medborgare som befinner sig i Sverige inte har rätt till sjukvård i dag och att det inte utreds om de ska ha det i framtiden heller.

– Det gäller till exempel romer och polacker, säger My Morin från Läkare i världen til TT.

Dessa personer har inget europeiskt sjukförsäkringskort. Det gäller bland annat romer och polacker. Tendensen är oroande.

Källa: TT

Fördomar inom sjukvården

Fördomar om vissa grupper lever kvar inom sjukvården och gör att till exempel romer drar sig för att söka hjälp, enligt diskrimineringsombudsmannen Katri Linna.

Som exempel nämnde hon Södertälje sjukhus där en sjuksköterska för inte så länge sedan slog larm om rasistiskt språkbruk.

– Den typen av situationer uppstår lätt, eftersom det finns en diffus bild som präglar våra föreställningar om människor, sade Katri Linna enligt Dagens Medicin.

Hur olika grupper har behandlats historiskt påverkar även deras inställning till vården i dag. Enligt Katri Linna uppger många romer att de har en rädsla för sjukvården, vilket resulterar i att de drar sig för att söka bland annat mödravård.

I många fall är bemötandet en källa till

diskriminering i sjukvården. DO har nyligen beslutat om att tre ärenden om bemötande i sjukvården ska avgöras i domstol. Enligt Katri Linna handlar denna typ av ärenden ofta om att vårdpersonalen fokuserat så mycket på patientens ursprung, att det problem som patienten sökt hjälp för glömts bort. Något som kan vara kopplat till att det finns en föreställning om att vissa grupper överkonsumerar sjukvård, tror Katri Linna.

Hon konstaterade slutligen att det finns många utmaningar när det gäller diskriminering inom sjukvården. Och att alla måste börja med sina egna omedvetna fördomar.

– Oavsett om man är läkare eller sjuksköterska så måste vi inse att vi har våra personliga ryggsäckar som påverkar oss ständigt, utan att vi kanske vet det.

källa: Dagens Medicin

Förlikning

En romsk kvinna som fick en visstidsanställning hos affärskedjan Netto fick avsluta anställningen i förtid eftersom arbetsgivaren inte godtog att hon bar lång, svart kjol. Nu har DO och företaget ingått en förlikning som ger kvinnan 75 000 kronor.

Den romska kvinnan gjorde praktik på Netto, som övergick i en visstidsanställning några månader under hösten. Enligt kvinnans anmälan frågade hon platschefen innan hon började om det var något problem med att hon bar lång kjol och fick svaret att det inte var det. Men sedan kom en ny chef som ifrågasatte kjolen och menade att den inte överensstämde med Nettos klädpolicy. Kvinnan fick sluta.

– Det är viktigt att arbetsgivare säkerställer att de har en klädpolicy som inte slentrianmässigt utestänger människor med en viss etnisk tillhörighet, säger Katri Linna.

Tema romer på MR-dagen

Under temat: Romer i Sverige – dömda till utanförskap, samlade svenska FN-förbundet till en minikonferens i Klarabiografen på Kulturhuset. Att den romska frågan allt mer engagerar människor syntes på antalet deltagare som kommit. Det var fullt i biografen.

Text och foto: Bengt O Björklund

Konferensen öppnades av Linda Nordin Thorslund, generalsekreterare för svenska FN-förbundet.

– Det är sextiotvå år sedan deklarationen om mänskliga rättigheter antogs idag. Det är något som vi högtidhåller. Dessa rättigheter gäller i hela världen. Ingen får diskrimineras.

Temat för dagen är romer.

– Ingen grupp diskrimineras så tydligt som romer. Vi har skrivit många rapporter om detta och vi har arbetat mycket med den romska frågan, sade Linda Nordin Thorslund.

Rosita Grönfors, ordförande i Rom och Resande Kvinnoorganisation, har länge arbetat med romska kvinnors situation.

– Det har inte alltid varit lätt, men det är bra att vi romer nu får berätta om vår situation. Många romska kvinnor har inga förebilder. De är bundna av traditio-

ner och har dåligt självförtroende, något som bidrar till ett ökat missbruk. De kan inte påverka sin situation och har bördor majoritetssamhället aldrig kan förstå. Det råder ett bristande samhällsstöd för dess kvinnor och de har inga sociala nätverk. Fördomar drabbar dem och kunskapen om den romska kulturen är dålig, samtidigt som den romska kvinnan har dålig kunskap om majoritetssamhället. Dessa kvinnor lever i utanförskap, trots de insatser som samhället gör. Detta beror på att dessa insatser sällan ser till dessa kvinnors behov. Vi romska kvinnor har rättigheter som vi inte har tillgång till, sade Rosita Grönfors.

Sveriges nya integrationsminister med ansvar för mänskliga rättighetsfrågor, Erik Ullenhag, berättade om sitt uppdrag och sina intentioner.

– Det är jag som har tagit emot den

rapport Delegationen för romska frågor har skrivit. Nu inväntar jag remissvaren.

Ministern berättade lite om romernas historia, om slaveriet och det som hände under Andra världskriget.

– Minst 500 000 romer mördades av nazisterna, i något som idag kallas för Den bortglömda Förintelsen. Romer och resande har steriliserats i Sverige av staten. Det är ett övergrepp som är svårt att beskriva, svårt att förstå. Man kan säga att det var då, men än idag finns det många problem. Det är fortfarande helt accepterat att diskriminera romer i hela Europa. I Sverige har vi en god självbild, vi tror att vi har uppfyllt alla konventioner om mänskliga rättigheter, men vi har de senaste tjugo åren insett att så är det inte. 80 % av romerna står utanför samhället. Många romska barn är otrygga i skolan och de som går ut skolan möts av diskriminering. Toleransen mot romer i Europa blir allt mindre. Sverige är ett tolerant land när det gäller judar, muslimer och hbt-personer, men inte när det gäller romer. Svenska myndigheter kan inte förhålla sig till romer.

Erik Ullenhag menar också att det inte räcker med en aktiv jobbpolitik för att bryta romernas utanförskap och han underströk DO:s roll.

– DO kan spela en stor roll. Det ska kosta att diskriminera.

Han talade även om den nya minoritetslagstiftningen.

– Tanken med den nya lagen är att minoriteterna ska vara delaktiga i arbetet. Jämlikhet bygger på att minoriteterna utbildas.

Erik Ullenhag menar att den rapport Delegationen för romska frågor sammanställt startat en dialog med romerna.

– Nu väntar jag på remissvaren. En sak som jag fastande för i rapporten var 20-årsperspektivet. Om de romska barn som föds idag har samma rättigheter som alla andra i landet när de fyller tjugo år har vi kommit långt. Den romska situationen är speciell och det är en stor utmaning att kämpa mot de fördomar som råder.

Efter Erik Ullenhag tal var det dags för

Linda Nordin Thorslund.

Rosita Grönfors.

Erik Ullenhag.

panelen att ta plats. I den satt Aleksander Gabelic, ordförande i Svenska FN-förbundet, Farbod Rezanian, integrationsansvarig, Svenskt näringsliv, Rosario Ali Taikon, E Romani Glinda och Maria Leissner, ordförande i Delegationen för romska frågor. Moderator var Jesper Bengtsson, chefredaktör för tidningen Omvärlden.

– När det gäller romerna har vi inte lyckats skydda denna minoritet. Rasism mot dem råder även i de fina salongerna. Det finns många resolutioner om allt och alla, men det finns ingen som specifikt handlar om romer. Detta speglar det faktum att det inte finns några länder som är intresserade av att arbeta med dessa frågor. Det skulle behövas en särskild rapportör i FN i dessa frågor, men ett problem är att det är de stora länder som styr FN:s arbete, sade Aleksander Gabelic.

Maria Leissner höll med.

– Romer är alltid bortglömda, deras situation diskuteras aldrig. Det vore bra med en särskild rapportör tycker jag. Trots det elände Sarkozys politik mot romer fört med sig skulle jag vilja sända honom ett fång röda rosor för att det var han som lyfte den romska frågan i Europa. En sak som jag inte förstår är varför använder inte de europeiska organen sig av European Roma and Travelers Forum? Europarådet arbetar på ett myck-

et bättre sätt med den romska frågan. Varken EU eller FN har vaknat än.

Rosario Taikon tog upp situation från romskt perspektiv.

– Även om vi blev erkända som offer för nazisterna Förintelse på 80-talet, fick vi inte vara med under högtidshållandet av 50-årsjubileet av Auschwitz befrielse.

Han kommenterade också förslaget om en särskild rapportör i FN.

– Ju fler verktyg, desto bättre. Vi romer behöver alla verktyg vi kan få. Det romer idag behöver är mer makt. Trots att romer är den största minoriteten i Europa har de i de flesta länder ingen minoritetsstatus.

Rosario berättade också om hur romer osynliggörs.

– När jag var i Tyskland sade olika företrädare för de politiska partierna att romerna inte syntes. Men jag såg dem. De var inte alls osynliga. Jag såg romer spela på gatorna och köra taxi.

Rosario berättade också om det ointresse i den romska frågan som råder i de nya EU-länderna efter att de blivit fullvärdiga medlemmar.

– Nu när de kommit med är inte den romska frågan prioriterad längre. Det måste finnas möjligheter att införa sanktioner mot de EU-länder som inte följer resolutionen om de mänskliga rättigheterna.

Maria Leissner påpekar att historiskt sett har romerna alltid arbetat.

– Det är märkligt att svenskt näringsliv inte utnyttjar den arbetskraft som 50 000 romer innebär.

Farbod Rezanian svarade.

– Det är oerhört viktigt med öppenhet, att ingen diskrimineras, att se till att alla lika värde. De mänskliga rättigheterna måste respekteras, men kampen mot arbetslösheten är inte enkel. Frågan om diskriminering på arbetsplatsen är viktig.

Rosario talade också om den romska kvinnans situation.

– Regeringen har gett möjligheter till minoritetsorganisationer att arbeta med jämlikhetsfrågor. Det ser mycket olika ut i de olika romska grupperna när det gäller jämlikhet, främst beroende på religion och vilket land man kommer från. Det råder också stor skillnad mellan generationerna. Idag vill allt fler romska tjejer utbilda sig och det för med sig en domineffekt.

Maria Leissner fortsatte.

– Staten borde anställa flera romer och vi måste se till att det finns fler modersmåls lärare. Vi behöver också romska brobyggare i skolan som kan hålla kontakt både med skolan och med föräldrarna. Det är viktigt att de romska barnen känner att ”detta är min skola”.

Pjäsen om Katitzi hyllas

Teaterpjäsen Katitzi, som baserats på Katarina Taikons böcker om en romsk flicka, har vi tidigare skrivit om och nu har den haft premiär. Recensionerna har varit många och överlag mycket positiva. På SvD skriver Karin Helander att "Cecilia Milocco är vidunderligt självklar och självlysande som Katitzi; sprängfylld av energi, intensitet, nyfikenhet, envishet och integritet. Varje skiftning i rösten, de snabba rörelserna, känsloutbrotten och ögonblicken av insikt formar hennes Katitzi, som så hett längtar efter att få gå i skolan. Kanske har stunden äntligen kommit. Familjen river scenografen Sören Brunes tältduk mitt på scenen och försöker göra sig hemmastadd bland flyttkartongerna i en provisorisk lägenhet. Men ryktet om de nyinflyttade romerna sprids i grannskapet, som en smitta av misstänklighörsanden, skvaller, hot, förföljelse."

I DN skriver Pia Huss att "Lars-Eric Brossners regi gör sökandet efter en plats, en geografisk tillhörighet, till spelets framåt drivande puls. En familj ständigt på väg jagade av inre och yttre oro. Rastlös rörelse, i dröm, mardröm och verklighet. Mycket gör ont för nioåriga Katitzi, som förlorat sin mor och nu lever med pappa, Lars Väringer, elaka styvmor, Ulla Svedin,

underbara storsyster Rosa, Isabel Munshi, och kloke storebror Paul, Shebly Niavarani. Ändå är hon en överlevare. Katitzi må förvägras att gå i skolan och grannarna i det torftiga miljonprogramshuset må kalla dem tattare och zigenarjävlar. Katitzi har ändå en så stark tilltro till sitt eget värde att hon knappt förstår föraktet från Johan Fribergs rasistiske granne."

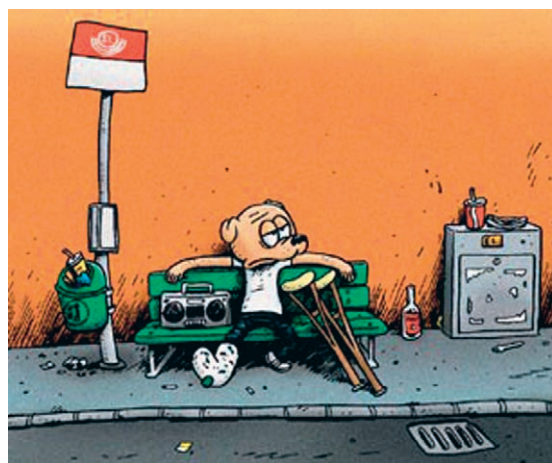
Rocky ute på hal is

Seriefiguren Rocky har varit kontroversiell alltsedan premiären i Metro 1998. Och uppenbarligen är Martin Kellermans tecknade hund så stötande för läsare att han nu också censureras. På senare tid har Rockystrippar stoppats vid ett par tillfällen av Dagens Nyheter. En ska ha handlat om romer, en annan kunde tolkas antisemitiskt.

– Martin Kellerman är en lysande och begåvad tecknare, men denna gång gick han över gränsen, säger DN:s kulturchef Björn Wiman till Dagens Medias nätupplaga.

Själv vill Kellerman över huvud taget inte prata om det inträffade.

Källa SvD

Satsning på romer i Västsverige

En västsvensk satsning för att integrera romer bättre i det svenska samhället har inletts där man bland annat utbildar sex romer som nyckelpersoner i ett projekt som drivs i Göteborg, Trollhättan, Vänersborg och Borås. Det hela leds från Högskolan Väst i Trollhättan och har stöd från Europeiska socialfonden.

- Vårt mål är att integrera romerna i samhället bland annat genom att göra personer och organisationer som ofta möter romer kunniga och medvetna om den romska kulturen och de romska sederna samtidigt som romerna lär sig mer om det

svenska samhället, säger Leena Eklund projektledare, till Göteborgs-Posten. Den nya romska folkhögskolan i Agnesberg är en viktig del i satsningen men viktigast är de romska koordinatörerna som finns i de fyra kommunerna och som blir kontaktpersoner mellan romer och samhället.

Muharem Mujkic är en av koordinatörerna i Göteborg. Han säger att man fått starta i Angered eftersom man inte kan klara hela Göteborg på en och samma gång.

Källa: GP

**God jul och god fortsättning
önskar vi på redaktionen
alla våra läsare!**

POSTTIDNING B

É Romani Glinda
Egnahemsvägen 58
se-141 37 Huddinge
Sweden

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som arbetar mot diskriminering och för allas lika rättigheter och möjligheter.

**diskriminerings
ombudsmannen**

Anmäl diskriminering till DO

DO arbetar för att diskriminering inte ska förekomma i samhället. Genom att anmäla diskriminering till DO gör du tre bra saker:

1. Du ger dig själv möjlighet att få upprättelse för den kränkning som du utsatts för.
2. Du bidrar till att synliggöra diskrimineringen.
3. Din anmälan kan bidra till att andra inte behöver utsättas för samma sak som du.

Utsätts dina barn för diskriminering i skolan?

Får dina barn tillgång till den undervisning de har rätt till i skolan? Blir de mobbade eller trakasserade? Det finns en lag som förbjuder diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Om barn blir trakasserade eller utsätts för diskriminering kan du anmäla det till DO.

Har du frågor om diskriminering?

Ring DO:s telefonrådgivning som nås via växeln på 08-120 20 700. Rådgivningen har öppet måndag mellan kl. 10.00-11.30 och 13.00-15.00 samt tisdag-fredag mellan kl. 9.00-11.30 och 13.00-15.00.

Du kan även boka in ett besök om du föredrar att berätta om dina erfarenheter.

Mer information om DO och vad vi kan hjälpa till med finns på vår webbplats

www.do.se